

BILTEN

PROTEKLE DVE NEDELJE U SVETU ENERGETIKE

KLIMATSKI DOSIJE

JOANNEUM RESEARCH
IRENA
International Renewable Energy Agency

**COST-COMPETITIVE
RENEWABLE POWER GENERATION:**
Potential across South East Europe

EUROPEAN MOBILITY WEEK
ANNUAL THEME
Smart and sustainable mobility -
an investment for Europe

Clean energy for all Europeans
#CleanEnergy

Komisija sprema „dalekovido projektovanu“ klimatsku politiku

BRISEL - Evropska komisija (EK) je saopštila da planira da u 2017. godini nastavi gradnju elastične Energetske unije sa dalekovido projektovanom politikom klimatskih promena.

Ovo je jedna od 21. ključne inicijative Komisije za 2017. koje je ovo izvršno telo Evropske unije obelodanilo sa u prvoj nedelji nove godine. Evropa mora da preuzme odgovornost za ispunjavanje onoga što je obećala, saopšteno je iz EK. Implementacija Strategije za EU Energetsku uniju uz poseban akcenat na smanjenju emisija u sektoru saobraćaja, biće među prioritetima delovanja Komisije u ovoj godini, prenosi **New Europe**

Klimatski dosije na stolu Evropskog parlamenta u 2017.

BRISEL - Reforma evropskog sistema, ili šeme trgovine dozvolama za emisije ugljen-dioksida (EU ETS) biće jedna od glavnih novina u klimatskom zakonodavstvu Evropske unije, piše EU Reporter, najavljujući poslove koji se ove godine nalaze pred Evropskim parlamentom kada je klimatska politika u pitanju. Ova reforma ujedno predstavlja i prvi konkretan korak EU na putu ispunjenja klimatskih ograničenja dogovorenih na poslednjem globalnom samitu o klimi COP 21, decembra 2015. u Parizu. Zakon bi mogao da doprinese smanjenju emisija i podsticanju kompanija da zadovoljenje svojih potreba za pogonom prebace sa konvencionalnih na obnovljive, nisko-karbonske izvore energije. Takođe bi trebalo da spreči iseljavanje energetski intenzivnih sektora evropske privrede u regione, odnosno države sa „poroznijom“ regulativom, odnosno standardima kada se radi o zaštiti prirodne sredine. Prošlog novembra komisija je prezentovala (foto dole) predlog Čiste energije za sve Evropljane - predlog mera namenjen smanjenju emisija gasova sa efektom staklene bašte u EU za 40% do 2030. Planovi obuhvataju oblasti među kojima su energetska efikasnost, obnovljiva energija, dizajn tržišta električne energije, ekodizajn, sigurnost snabdevanja strujom i pravila rukovođenja predloženom energetsom unijom. O ovim pitanjima će se tokom 2017. godina baviti Evropski parlament, piše **EUReporter**.

Okviri saradnje zemalja JIE i IRENA u razvoju OIE potencijala

ABU DABI – Visoki predstavnici vlada zemalja Jugoistočne Evrope (Albanija, BiH, Crna Gora, Hrvatska, Moldavija, Rumunija i Srbija) razmotrili su na sastanku u Abu Dabiju, 13. januara, izazove tranzicije ka održivoj energetskej budućnosti i pronalaženje mogućnosti saradnje u tom pravcu sa Međunarodnom agencijom za obnovljivu energiju (IRENA), kako bi region ubrzano počeo razvoj obnovljive energije. Oni su identifikovali sledeće mogućnosti saradnje sa organizacijom IRENA:

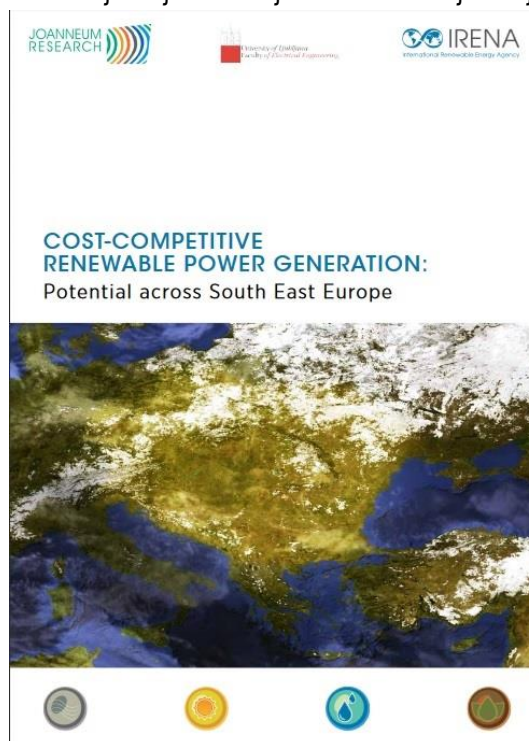
- Napraviti mapu najpogodnijih lokacija za razvoj troškovno-konkurentnih vetro i solarnih kapaciteta na području JIE;
- Dati podršku vladama u ovoj oblasti putem sveobuhvatnih analiza tržišta obnovljive energije i identifikovanju izvodljivih opcija,
- Podizati nivo svesti o društveno-ekonomskim benefitima i uticaju razvoja OIE na cene krajnjeg korisnika, kao i jačanje sistema prikupljanja pouzdanih podataka u ovoj oblasti, a posebno bioenergiji;
- Promovisanje mogućnosti za investicije uz pojednostavljivanje administrativne procedure;
- Podrška razvoju kapaciteta na tehničkom, regulatornom i operativnom nivou;
- Promovisanje korišćenja platformi Project Navigator i Sustainable Energy Marketplace radi poboljšanja bankabilитета projekata u ovoj oblasti i lakšeg pristupa finansijskim produktima u region, uz podelu najboljih iskustava u finansiranju OIE projekata.

Pogodne lokacije za vetroparkove u JIE regionu

IRENA: JIE ima potencijal neiskorišćene obnovljive energije od 740 GW

ABU DABI – Jugoistočna Evropa (JIE) poseduje ogroman potencijal obnovljive energije – koji odgovara iznosu od nekih 740 gigavata (GW) obelodanjeno je u novoj sveobuhvatnoj studiji

“Troškovno-konkurentna proizvodnja obnovljive električne energije“, koju je pripremila Međunarodna agencija za obnovljivu energiju (IRENA). Potencijal energije vetra regiona (532 GW) i sunca (120 GW) je u najvećoj meri neiskorišćen, a 127 GW ovog potencijala u celini mogli bi da budu implementirani u energetske miks regiona na troškovno konkurentan način, stoji u dokumentu. Izveštaj dalje kaže da bi ovaj iznos mogao dodatno da se uveća, na preko 290 GW, ako bi se regionu omogućio pristup kapitalu pod povoljnijim uslovima. Izveštaj donosi korisne smernice za donosiocima odluka u JIE kako da uvećaju udeo obnovljive energije u skladu sa dugoročnim ciljevima EU u ovoj oblasti.

Sunce već za deset godina najjeftiniji izvor energije?

ABU DABI - Solarna energija bi mogla već kroz deset godina da postane najjeftiniji energetska izvor i to ne samo u Sjedinjenim Američkim Državama, piše **Bloomberg** prenoseći nalaze Međunarodne agencije za obnovljivu energiju (IRENA). Direktor IRENA, Adnan Amin je rekao za Bloomberg da su u Čileu i

Ujedinjenim Arapskim Emiratom već probijeni rekordi u proizvodnji najjeftinije sunčeve energije od tri dolarska centa za kilovat-čas.

Ove godine aukcije su zakazane u Saudijskoj Arabiji, Jordanu i Meksiku što uvećava izgleda za nove ugovore sa rekordno niskim nivoom troškova proizvodnje energije iz ovog obnovljivog izvora. „Svaki put kada udvostručite kapacitet, smanjujete cenu za oko 20 odsto“, konstatuje Amin.

Francuska druga država koja je emitovala „zelene obveznice“

PARIZ - Francuska je 3. januara emitovala svoje prve zelene obveznice, kao ujedno i tek druga država sveta - iza Poljske - koja je to realizovala. Cilj zelenih obveznica je da finansiraju projekte sa pozitivnim klimatskim, odnosno efektom po čovekovu sredinu.

Odsustvo međunarodnih standarda je razlog što je unutar Evropske komisije zapela realizacija ove ideje koju je inicirala Francuska, piše **EurActiv**. Uprkos velikih fanfara koje su pratile lansiranje ovog projekta, Pariz je u startu pretekla sredinom decembra Varšava. Poljska vlada je, naime, izdala državnih obveznica u vrednosti 750 miliona evra namenjenih finansiranju ekološke tranzicije.

“Za razliku od drugih vrednosnica koje izdaje ministarstvo finansija, ove francuske ‘zelene obveznice’ obavezuju državu da identifikuje gde se one mogu investirati radi podrške energiji i ekološkoj tranziciji, kao i da prijavljuju ta ulaganja”, saopšteno je iz ministarstva za životnu sredinu.

Na osnovu studije koju je objavila prošlog novembra Evropska komisija, tržište zelenih obveznica je u 2015. godini imalo vrednost od ukupno 41 milijarde dolara, ali se procenjuje da je ono moglo tokom prošle godine biti udvostručeno. Lavovski udeo u tome pripada razvojnim bankama, poput Svetske banke i Evropske razvojne banke, a potom biznisu i lokalnim vlastima. Gradovi u EU i regioni kompenzuju manjak sredstava za finansiranje klimatskih ciljeva izdavanje sopstvenih „zelenih obveznica“, ali bi tek sa dolaskom velikih državnih fondova moglo doneti pravi podsticaj ovom tržištu, piše **EurActiv**. Inače, zelene obveznice trenutno zahvataju tek 0,13% ukupnog tržišta vrednosnih papira.

Exxon mora da obelodani rezultate svog istraživanja o klimatskim promenama

MASAČUSEC (SAD) – Sud u američkoj državi Masačusec naredio je najvećoj tamošnjoj i svetskoj izlistanoj naftnoj kompaniji, ExxonMobil, da mu preda dokumente koji sadrže nalaze 40-godišnjih kompanijinih istraživanja o uticaju proizvodnje fosilnih goriva na klimatske politike.

Sud je odbacio traženje Exxona, da ne prihvati ovaj zahtev državnog tužioca te savezne države SAD, koji istražuje navode da je ovaj naftni kolos svesno skrivao od javnosti, kao i svojih akcionara nalaze do kojih su njegovi eksperti u protekle četiri decenije došli vezano za štetne posledice koje po čovekovu sredinu i globalnu klimu izaziva sagorevanje ugljovodonika. „Exxon posle ovoga mora da prekine sa taktikom opstrukcija istrage i obelodani da li je obmanjivao potrošače i investitore u Masačusecu krijući od njih ono što zna o klimatskim promenama, njene uzroke i posledice“, saopšteno je iz kancelarije državnog tužioca.

Istraga koju tužioci u ovoj i još nekoliko američkih saveznih država vode protiv ExxonMobila prevazilazi i okvire ovog naftnog giganta, jer može otvoriti seriju sličnih tužbi protiv drugih proizvođača fosilnih goriva, ako se dokaže da su prikrivali posledice emisija ugljendioksida i drugih otrovnih gasova iz proizvoda koje prodaju potrošačima, sa epilogom koji je svojevremeno izazvao spektakularni talas presuda duvanskoj privredi.

Exxon se brani u prvom redu stavom da nije on kompetentan da odgovori na uzroke klimatskih promena na koje nauka i vlade u svetu još nisu dale precizan odgovor.

Tillerson izbegao odgovor o klimatskoj politici ExxonMobil-a

VAŠINGTON – Daskorašnji prvi čovek ExxonMobila, a trenutno novoimenovani državni sekretar SAD u administraciji dolazećeg predsednika Donalda Trampa, Rex Tillerson odbio je da odgovori na pitanje člana senatorskog komiteta vezano za istragu koja se vodi oko navoda da je kompanija skrivala od javnosti svoja saznanja vezana za klimatske posledice sagorevanja fosilnih goriva.

Tillerson od početka nedelje prolazi seriju redovnih intervjua sa članovima Senata posle kojih oni treba da odobre, ili ospore njegovu podobnost za funkciju koju mu je u svom timu namenio Tramp. Na pitanje demokratskog senatora Tima Kaine-a iz Virdžinije vezano za odluku Exxona da finansira organizacije koje su obmanjivale javnost o nalazima klimatske nauke, Tillerson je spremno izbegao odgovor: „Senatore, pošto više nisam sa ExxonMobil-om, nisam u prilici da o tome govorim. Morao bih njima da prepustim odgovor na ovo pitanje“.

Agencije koje prenose ovaj detalj iz „saslušanja“ jednog od najkontroverznijih članova buduće američke vlade, pretpostavljaju da će Tillerson na sličan način odgovoriti i na seriju pitanja vezanih za njegovo osvedočeno prijateljstvo s ruskim predsednikom Vladimirom Putinom, u vreme dok je otvarao vrata ruskog naftnog tržišta kompaniji čiji je glavni izvršni direktor bio do praktični kraja prošle godine.

EurActiv: Rizičan predlog Evropske komisije

BRISEL - Distributeri energije igraće ključnu ulogu u transformisanju evropskog energetskeg sistema, piše **EurActiv** i upozorava da bi ovaj predlog koji dolazi iz Evropske komisije praktično ovlastio ovu industrijsku grupu koja ima i brani svoje interese na tržištu da sebi određuje pravila ponašanja i nadzire njihovu primenu. „To je, jednostavno, smešan način regulisanja ovog segmenta energetskeg tržišta, konstatuje ovo glasilo, komentarišući predlog EK objavljen poslednjeg dana novembra o formiranju novog EU tela za distributere energije.

EK je tom prilikom navela da je cilj ove mere da se stvore uslovi za pošten dogovor sa potrošačima, stavi u prvi plan efikasnost sistema i obezbedi prostor za obnovljive izvore energije. Prevedeno na jednostavan jezik, cilj Komisije je da stvori formalno telo za distributere energije koje će pripremati pravila koja će oni (i njihovi konkurenti) morati da sprovedu, a što će isto to telo potom nadgledati uz malo regulatornog nadzora.

Evropska komisija insistira na rasvetljavanju slučaja Luksemburg-Engie

BRISEL - Evropska komisija (EK) objavila je na početku ove godine puni sadržaj pisma koje je pre četiri meseca poslala u Luksemburg zahtevajući dodatno rasvetljavanje tajnih dogovora o porezima sa francuskim energetskeg gigantom Engie. **Natural Gas World** ovaj potez tumači kao znak na Komisija ne dobija iz Luksemburga saradnju koju očekuje u istrazi o ovom slučaju.

Evropski direktorat zadužen unutar EK za pitanja tržišne konkurencije je u to vreme izrazio zabrinutost da je nekoliko poreskih odluka vlade u Luksemburgu pružilo Engie-u (bivšem Gaz de France - Suez) nefer prednost u odnosu na druge konkurentske kompanije, suprotno EU pravilima o dozvoljenoj pomoći države. Pismo napisano na 50 stranica prvi put do detalja pojašnjava način na koji je Luksemburg odobrio u dve poreske odluke kompaniji dobijanje dva beskatna zajma, što Komisija smatra suprotnim propisima EU u ovoj oblasti.

WSJ: Engie će morati da plati 300 miliona evra poreza

NJUJORK - Tim povodom **Wall Street Journal** piše da bi Engie mogao biti primoran da vrati barem 300 miliona evra na ime naplaćenih poreza Luksemburgu, ako se utvrdi da je vlada ove članice EU mimo zakona pomogla francuskom energetskeg kolosu.

THE WALL STREET JOURNAL.

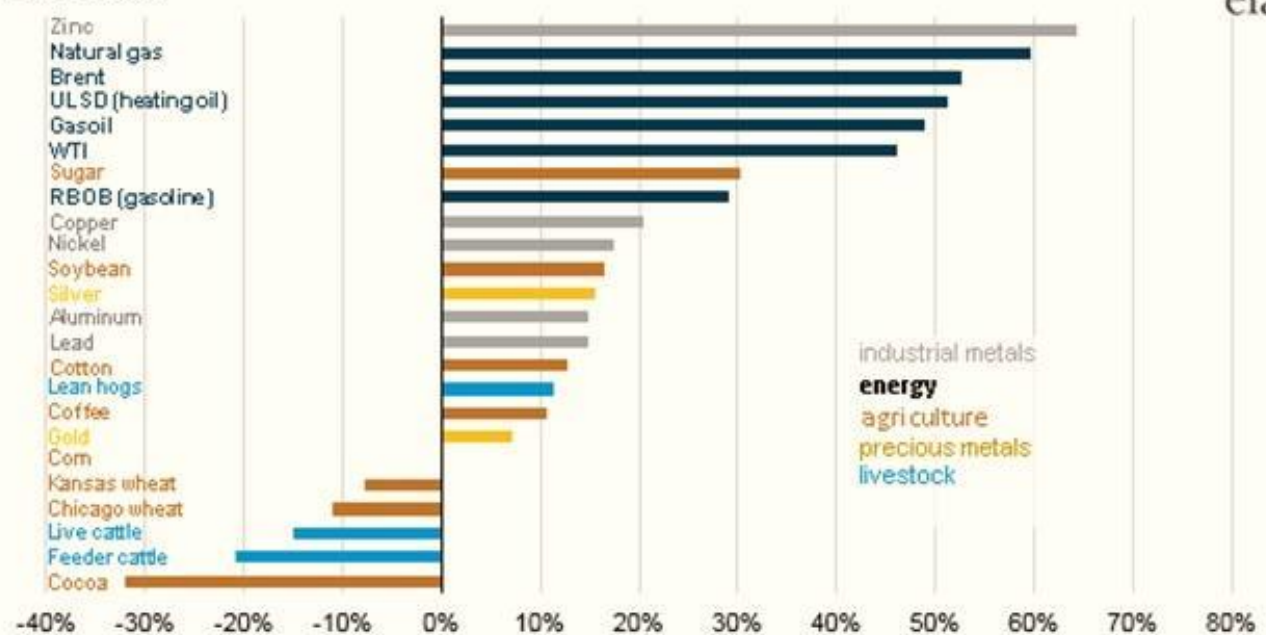
WSJ navodi da na osnovu podataka iz obelodanjenog pisma proizilazi, naime, da je Luksemburgu dvema spornim odlukama omogućio kompaniji Engie da smanji svoju poresku osnovicu za oko 1,1 milijardu evra, što bi generisalo plaćanje poreza u visini 300 miliona evra, na osnovu zvanične korporativne stope od 29%.

Cene energije zabeležile lane najveći rast na spot tržištima

VAŠINGTON - Indeks cena energije na spot tržištima investicione banke Goldman Sachs (GSCI) zabeležio je rast od 48 odsto od početka, pa do kraja minule 2016. godine, više od bilo koje druge grupe berzanskih roba, prenosni informativna služba američkog ministarstva energije - EIA. U tome su dva ključna naftna brenda, američka laka - WTI i severnomorski Brent - učestvovali sa 69 odsto. Derivati nafte učestvuju sa 26 odsto u energetsom indeksu GSCI. Prirodni gas zahvata dodatnih 5 odsto ukupnog rasta cena energetskih sirovina i proizvoda.

Posle dve godine osetnog pada, cene sirove nafte su porasle sa najnižeg nivoa u poslednjih 13 godina, registrovanog u prva dva meseca 2016, da ni najveći skok zabeležile u decembru, posle najave sporazuma članica Organizacije zemalja izvoznica nafte(OPEC) i nekih ključnih ne-OPEC zemalja, Rusije pre svega.

Terminske cene berzanskih roba - Promena od 4. januara do 30. decembra 2016
U procentima

Cene nafte gore-dole u prvoj nedelji 2017.

LONDON - Cene Brent nafte odskočile su u prvom ovogodišnjem danu trgovanja, u utorak, za 1,25 dolara, iznad nivoa od 58 dolara (američka laka istovremeno prišla na granicu od 55 dolara), da bi se dan kasnije stabilizovale ispod nivoa od 56 dolara. Na kraju nedelje barel nafte je opet dobio na vrednosti sa reakcijom tržišta na vesti da je Saudijska Arabija već ispunila svoju obavezu smanjenja proizvodnje od bezmalo pola miliona barela na dan, dok su Kuvajt, Irak, UAE i Venecuela počeli sa rezovima. **Bloomberg, Reuters**

Rumunija uvodi dodatne poreze proizvođačima nafte i gasa

BUKUREŠT – Rumunija će aktivirati u prvom kvartalu novo zakonodavstvo kojim menja način oporezivanja naftnih i gasnih kompanija u zemlji, objavio je lokalni poslovnik **Business Review**. „U šemi prikupljanja nameta uvešćemo novi porez od 20 odsto na prirodne sirovine koje se ne prerađuju u Rumuniji“, rekao je ministar finansija Viorel Stefan. Prema sadašnjim pravilima, naftne i gasne kompanije plaćaju rente koje idu od 3,5 do 13,5 odsto, zavisno od veličine polja. Prema nacrtu novog zakona, kompanije koje proizvode naftu i gas iz podzemskih polja plaćaće manje od onih koje rade na kopnu, piše **BR**.

Južni gasni koridor na pola puta

BAKU – Azerbejdžan je za sada investirao šest od predviđenih 11 milijardi dolara u favorizovan evropski projekat Južnog gasnog koridora, prenosi u sredu *Natural Gas World* izjavu generalnog direktora kompanije Southern Gas Corridor (SGC), Afgana Isajeva. Projekat SGC obuhvata razvoj druge faze gasnog mega polja Šah Deniz, produženje Južnokavkaskog gasovoda, izgradnji Transanadoljskog gasovoda (Tanap) i Transjadranskog gasovoda (TAP).

Azerbejdžan je vlasnik udela od 16,7% u Šah Deniz 2, 58% u Tanapu i 20% u projektu TAP. Isajev je rekao da je do kraja prošle godine kompletirano bezmalo 88% Šah Deniz 2, oko 75% Južnokavkasko ekstenzije, nešto manje od 60% Tanapa i nešto ispod 32% TAP-a. SGC-om bi u prvoj fazi Turska trebalo da dobije 16 milijardi kubika azerbejdžanskog gasa godišnje, dok bi 10 mlrd m³ trebalo da završi u Evropskoj uniji do 2021. godine. Do kraja druge dekade ovog veka ta količina bi trebalo da se postepeno podigne do 31 mlrd m³ godišnje.

Kredit Gasproma za Turski tok

Severni tok popunjen iznad kapaciteta

MOSKVA - Uprava Gasproma odobrila je kredit od 310 miliona evra svojoj kćeri firmi South Stream Transport koja će da gradi gasovod Turski tok (i koja je svojevremeno osnovana kako bi rukovodila realizacijom projekta Južni tok). Kredit je odobren na 3,5 godine, a koristiće se za plaćanje troškova nabavki cevi i opreme i prvih radova na gasovodu, javlja **TASS**. Gasprom je, inače, završio izgradnju gasnih kapaciteta za punjenje Turskog toka. Izgrađena infrastruktura može puniti gasovod sa 31,5 mlrd. m³ gasa godišnje, pa je na taj način ruska strana s krajem 2016. godine 100% spremna za snabdevanje gasom budućeg gasovoda. Polaganje cevi za po dnu Crnog mora počće u drugoj polovini 2017.

Inače, upravni odbor Gasproma objavio je novi hodogram za realizaciju projekta Severni tok dva, pa sada planira da pusti u rad dodatne dve cevi kapaciteta ukupno 55 milijardi kubika godišnje pre kraja 2019. godine. Istovremeno, prema operativnim podacima Gasproma, tranzitni kapacitet njegovog magistralnog gasovoda prema Nemačkoj Severnog toka sada je popunjen čak i više od 100%. U gasovod se, naime, unosi više od 150 miliona kubika gasa dnevno, zbog velike potražnje ključnih kupaca ruskog gasa u Zapadnoj Evropi.

Rusija u 2016. proizvela 650 mlrd m³ gasa

MOSKVA - Rusija je, prema ove nedelje objavljenim zvaničnim podacima CDU TEK, proizvela u 2016. godini nešto preko 650 milijardi kubnih metara prirodnog gasa, što je oko 0,6% iznad rezultata iz 2015. Nezavisni proizvođači su pri tom registrovali rast proizvodnje od 1,9% sa ukupnim bilansom od 231,4 mlrd m³ gasa. CDT TEK ne precizira koliko je proizveo Gasprom, ali *Natural Gas World* u sredu konstatuje da je izvesno da na ruskog giganta otpada ostatak do 650 mlrd m³.